

Direktoratet for mineralforvaltning

Ladebekken 50

7066 TRONDHEIM

Deres referanse:

24/05463-2Dato: **07.01.2025**Saksnr.: **2024/102361**Dok.nr.: **8**

Saksbehandler:

Malin Kristin Aasbøe

Eigersund kommune - Storeknuten - prøveuttak etter mineralloven § 12 og § 20 - Norge Mineraler AS - uttale - kulturmiljø

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) har mottatt søknad om prøveuttak etter mineralloven § 12 og § 20, fra Norge Mineraler AS. Det er søkt om prøveuttak fra syv lokasjoner ved Storeknuten i Eigersund kommune. Saken er sendt på høring med frist 10. januar 2025.

Metoden som skal brukes ved prøveuttak (bulkprøver) er sprenging på overflaten, med planlagt uttak av 30 m³ stein, innenfor felt på 10m x 10m, for hvert av uttakene. I Norge Mineraler sin søknad til DMF er det kart og flyfoto som viser 10 alternative lokasjoner for prøveuttak, hvorav 3 vil utgå etter samtale med grunneiere.

I Norge Mineraler sin søknad til DMF er selve prøveuttakene, sikringsplikt og opprydningsplikt beskrevet. Behov for eventuell oppgradering av eksisterende, eller nye, tilkomstveier er ikke beskrevet. Behov for riggområder eller andre nødvendige tiltak i forbindelse med selve arbeidet er heller ikke nærmere beskrevet.

Som det går frem av DMF sitt brev av 05.12.24, erstatter tildeling av tillatelse til prøveuttak ikke krav om andre tillatelser, godkjenning, arealavklaringer, eller konsesjon etter annen lovgivning.

Fylkesdirektøren uttaler seg i dette brevet som regional sektormyndighet for kulturminner og kulturmiljø. Det er sendt eget brev fra vår seksjon for plan og arealforvaltning.

Automatisk freda kulturminner

Forholdet til automatisk freda kulturminner er kort beskrevet i Norge Mineraler sin søknad til DMF. Norge Mineraler har tatt ut en av tidligere vurderte uttakslokasjon som følge av umiddelbar nærhet til det registrerte automatisk freda kulturminnet med ID 71968 (gårdsanlegg fra jernalder). Øvrige gjenstående alternative uttakslokasjoner er kun beskrevet til å ikke være i direkte konflikt med kjente kulturminner.

I 2024 igangsatte Rogaland fylkeskommune systematisk overflaterregistrering og potensiale vurdering av automatisk freda kulturminner i området, på bestilling fra Norge Mineraler. Det er imidlertid flere eiendommer der vi ikke har fått mulighet til å gjennomføre overflaterregistrering som følge av manglende grunneieraksept. Rogaland fylkeskommune har også varslet at det vil være behov for full registrering med fysiske inngrep i form av maskinell sjakting og prøvestikking, innenfor store deler av Norge Mineraler sitt utredningsområde.

Seks av de ti uttakslokasjonene det søkes om, ligger på eiendommer hvor vi ikke har hatt grunneiers tillatelse til å gjennomføre overflaterregistrering (3E1 Option 2 og 3, 3E3 Option 1 og 2, og 3E4 Option 1 og 2 ved Dybing). Tett ved tunet til Dybing er det tidligere registrert automatisk freda kulturminner i form av 3 gravrøyser (Askeladden ID 14594), samt to tidligere fjernede gravrøyser med uavklart vernestatus (Askeladden ID 71953 og 65415). Det er også registrert flere SEFRAK-registrerte bygninger (se uttalelse om nyere tids kulturminner under). Uttakslokasjon 3E4 Option 1 ligger knappe 50 meter (i luftlinje) fra de registrerte synlige gravhaugene med ID 14594, og tiltakets innvirkning på gravhaugene er ikke vurdert. I tillegg ligger uttakslokasjon 3E1 Option 3 i et område hvor det på flyfoto er flere synlige, eldre steingjerder og strukturer. Potensialet for at det kan finnes flere automatisk freda kulturminner under dagens markoverflate regnes også som stort innenfor deler av området rundt Dybing.

Uttakslokasjonene 4E4 Option 1, 4E3 Option 2, 4E7 Option 1 og 4E8 Option 1, ligger i områder hvor vi har hatt tilgang, men da det gikk storfe på beite i området på registreringstidspunktet ble andre områder prioritert undersøkt i 2024. Flyfoto viser imidlertid at det også i nærområdet til disse uttakslokasjonene ligger flere eldre steinstrenger, særlig tett opptil uttakslokasjon 4E3 Option 2.

Rogaland fylkeskommune må, som følge av dette, få mulighet til å gjennomføre befaring og registreringer innenfor områdene hvor det er søkt om uttakslokasjoner og tilhørende anleggsområder før det kan gis en uttale til omsøkte uttakslokasjoner.

Krav om arkeologiske undersøkelser er hjemlet i Kulturminnelovens § 9, 1. ledd. Det er fylkesdirektøren ved seksjon for arkeologi som står for registreringene på oppdrag fra tiltakshaver. Kostnadene som er forbundet med en registrering må, med hjemmel i Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9, jfr. § 10, betales av tiltakshaver.

Vi ber om at søker tar kontakt med seksjon for arkeologi (tidligere seksjon for kulturarv) når uttakslokasjoner, og omfang på nødvendig anleggsområde, er nærmere avklart slik at vi kan vurdere omfang på registreringene.

Før registreringen kan gjennomføres må tiltakshaver også ha gjort alle nødvendige avtaler med grunneiere og forpaktere av området.

Tiltaket er søknadspliktig etter kulturminneloven, og fylkesdirektøren kan først gi endelig uttale til tiltaket når registreringer er gjennomført og forholdet til automatisk freda kulturminner er nærmere avklart.

Da tiltaket skal gjennomføres i områder hvor det tidligere er registrert nærliggende kulturminner anses tiltaket også som vesentlig terrenginngrep.

Nyere tids kulturminner

På Dybing ligger det to bruk med SEFRAK-registrerte bygninger. På gårds- og bruksnummer 69/1 ligger det tre bygninger som er registrert i SEFRAK. Våningshuset skal være oppført i 1906 og er vurdert til å være i verneklasse C, som betyr at det kan ha lokal verdi. Steinfjøset og låven skal være oppført i henholdsvis 1891 og 1888. Disse bygningene er vurdert til å være i verneklasse B, som betyr at de kan ha regional verdi. Bygningene utgjør et viktig gårdstun med kulturhistorisk verdi.

På gårds- og bruksnummer 69/3 er det to bygninger som er registrert i SEFRAK. Kvernhuset skal opprinnelig være fra 1848, men ble flyttet i 1930. Bygget er vurdert til å være i verneklasse B i SEFRAK. Våningshuset på bruket ble bygget i 1880. Huset står i verneklasse C.

Fylkesdirektøren, ved seksjon for bygnings- og fartøyvern, ber om at man i forbindelse med prøveuttakene, tar hensyn til de verneverdige kulturmiljøene i nærheten.

Hilsen
Marianne Enoksen
seksjonssjef

Malin Kristin Aasbø
spesialrådgiver

Kopi til:
NORGE MINERALER AS
EIGERSUND KOMMUNE
STATSFORVALTAREN I ROGALAND

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.